

Цыху Хуэфашэхэм Теухуа Дунейпсо Джэпсалъэ

1948

Federation of Caucasian Associations

Kaffed

Дунэепстэу кърал зэгохъэныгъэм и зэфэсэу 1948 гъэм тыгъэгъазэм и 10-м щылагъэм кыщаштагъ 217 А (III) зиномер унашъомкIэ.

Цыф Фэшъуашэхэм Афэгъэхьыгъэ Дунэепстэу Джэпсалъ

Дунэепстэу Кърал Зэгохъэныгъэм (ДКЪЗ) и Зэфэсым егъэIу;

Дунэепстэу цыфыгъэм кыхиубытэрэ хэтрэ зы цыфи зэгохъэныгъи;

мы джэпсалъэр сыдигъуи янэгу кIагъэтызэ, мыщ кыщыхъэщырэ цыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ янэIэ зэрэтырагъэтырэм, фашIырэ лъытэныгъэм егъэджэныгъэ-гъэсэныгъэ гъогукIэ зырагъэужьынэу;

хэгъэгу кIоцIхэми дунэепстэуми кIо къэсми нахы зыщызыужьырэ амалхэр зыфагъэшъхъэпэзэ мы зэгохъэныгъэм хэт къралхэм ежъымэ ялъэпкъхэри, яунашъо кIагъэтырэ нэмыкIрэ къралмэ ялъэпкъхэри кызэкIиубытэу, дунэепстэум и тэдэрэ чIапIи мы цыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ кыщаштэным, лъэшэу щызэрагъэкIоным, щагъэцэкIэным фэкъудынхэу,

цыф фэшъуашэхэм афэгъэхьыгъэу цыф жъугъэхэми лъэпкъхэми язэфэдэ идеал

шапхъэхэр къэзыгъэуцурэ мы дунэепстэу джэпсалъэр.

1-нэрэ пычыгъу

Цыф пстэури шъхъэфитэу, ялъытэныгъэрэ яфэшъуашэхэмрэкIэ зэфэдэу къалфы. Акъылрэ зэхэшIыкI гъуазэрэ ялэшъы, зыр зым зэкъош зэхашIэ азфагу дэлъэу зэфыщытынхэ фае.

2-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи зэфэдэу фит мы джэпсалъэм хэт цыф фэшъуашэхэмрэ фитыныгъэхэмрэ зыфигъэшъхъэпэнэу, зыщыщ расэм, ышъо, бзылъфыгъэ-хульфыгъэу зэрэщытым, ыбзэ, ыIыгъ диным, политичнэ е нэмыкIрэ еплъыкIэу иIэм, лъэпкъэу е цыф купэу кызызахкIыгъэм, мылъкоу иIэм, кызыщальфыгъэм емылгытыгъэу зэхэдзынчъэу, фэгъэкIотэныгъээнчъэу.

Ащ нэмыкIэу, кърал шъхъэфити, нэмыкIым иунашъо кIэти, зышъхъэфитыжъныгъэ (автономие) зымыIи, нэмыкIрэу зы шъхъэфитыныгъэ лъахъэ зытелъи, сыд фэдэрэ къралым ицIыфэу щытми хэтрэ цыфи зэхэдзыныгъэ фашIы хуэщтэп зыщыщ къралым иполитичнэ е юридическэ системэ е дунэепстэу къралхэм азфагу щыриIэ статусым кыхъэкIэу.

3-нэрэ пычыгъу

Псэуныр, шъхъэфитыныр, щынэгъончъагъэр хэти ифэшъуаш.

4-нэрэ пычыгъу

Хэти пщылIэу плытэ е пщылIыплIэ ибгъэты хуэщтэп, сыд фэдэ шIыкIэуи пщылIыгъэр, пщылI щэн-къэщэфыныр зыми фэбдэ мыхъунэу къоды.

5-нэрэ пычыгъу

Хэти лъэшыгъэ епхъэлIэ хуэщтэп, жъалымыгъэкIэ, цыфыгъэм къемызэгъэу е инапэ зыгъэулыиин фэдэкIэ удзекIо, ащ фэдэ тазыр теплхъэ хуэщтэп.

6-нэрэ пычыгъу

Хэти фэшъуаш тэдэрэ чIапIи цыфэу, юридическэ лицоу кыщалгытэнэу.

7-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи кърал хабзэм ипашъхъэ щызэфэд ыкIи кърал хабзэм къэухъумэныгъэхэр зэхэдзынчъэу, язэфэдэу зыфагъэшъхъэпэнэу фит. Хэти зэхэдзынчъэу, зэфэдэу фэшъуаш мы джэпсалъэм къемызэгъэу, зэхэдз зыхэлъ IофшIашъохэми, ащ фэдэ IофшIашъомэ сыд фэдэуи атегъэгущонми кыщаухъумэнэу.

8-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иI хабзэ шъхъэлэм е кърал хабзэм кырипэсырэ цыф фэшъуашэхэр зыукъорэ IофшIашъо кызехъулэкIэ фитыныгъэ зиIэ ухыякIохэм зафигъэзэнэу, зыкъаригъэухъумэнэу.

9-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи лажьэ имылау аубыти, агъэтлыси, егъэзыгъэкIэ нэмыкIрэ чIапIэ афи хъуштэп.

10-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иI ифэшъуашэхэмрэ ипшъэрылхэмрэ аухэсы ыкIи ежъым зы лажьэ кытыралхъэ зыхьукIэ зыми шIомылIыкIэу, зыми иунашъо кIэмытэу, зыми имытельхъэу щыт ухыякIо шхъэфит псэфитыр зэфагъэкIэ ыкIи нафэу иIоф ригъэплъынэу фэенэу.

11-нэрэ пычыгъу

Зы лажьэ/шIэпхъэджагъэ зытыралхъэрэ хэтрэ цыфи зиухыйжыным пае зыфэныкьошт цынэгъончъагъэхэр зыщигъотынэу щыт ухыгъо нафэм икIэхуэу, къэрал хабзэм тетэу агъэкъончафэкIэ хыеу къалъытэ, мыхыяшъо кыраплъырэп.

Хэти агъэкъуанчэ хъуштэп, зешIэ лъэхъаным къэрал хабзэкIэ е дунэепстэу хабзэкIэ шIэпхъэджагъэу амылътэщтыгъэ зы Iоф зэришIагъэм е ышIапхъэу къащыху горэ зэримышIагъэм кыхэкIыкIэ. Хэти шIэпхъэджагъэ зешIэм фэгъэуцугъэу щытыгъэ тазырым нахыбэ тыралхъэ хъуштэп.

12-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи и гъэшIэ унае, иунагъо, иунэ е зэрэзрашIэхэрэ шIыкIэхэм шхъэусыгъончъэу зыри кыхэIэбэ хъуштэп, инапэ, ыцIэ къелусэ хъуштэп. Хэти фитыныгъэ иI мыш фэдэ кыхэIэбэныгъэхэм къэрал хабзэкIэ зыкъащаригъэхуэмэнэу.

13-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иI зы хэтрэ зы къэрал ичIыналъэ шхъэфитэу щызекIонэу, щыпсэунэу.

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иI ежы икъэрал ахэтэу тэдэрэ къэрал икощыкIынэу ыкIи икIэрыкIэу кыгъээзжынэу.

14-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иI жъалымыгъэ/лые кырахынэу зыхьурэм, нэмыкIрэ къэрал ышхъэ ригъэзынэу, шхъэегъэзныгъэ амалхэр зыфигъэшхъэпэнэу.

Ау ишъыпкъапIэкIэ политичнэу щымыт шIэпхъэджагъэхэм е дунэепстэу къэрал зэгохъэныгъэм имурад, ибзыпхъэхэм къемызэгърэ IофшIашъохэм къахэкIырэ дэодапшъэхэмкIэ мы фитыныгъэр зыфэбгъэшхъэпэ хъуштэп.

15-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иI зы къэралым ицIыфэу щытынэу.

Хэтрэ цыфи зицIыфэу щыт къэралым шхъэусыгъончъэу хэбгъэкIы е нэмыкIрэ къэралым ицIыф хъунэу иIэ фитыныгъэм хэбгъэны хъуштэп.

16-нэрэ пычыгъу

Зыныбжъ икъугъэ хэтрэ бзылъфыгъи хъульфыгъи фитыныгъэ иI кызыхэкIыгъэ лъэпкъым, зицIыфэу щыт къэралым е динэу ыIыгъым кыхэкIэу зы пэрыогъуи кыфэмыуцоу, фитэу кыщэнэу, дэкIонэу, унагъо ышIэнэу.

Зэрэцэн-зэдэкIоным фэгъэхыгъэ зээзгъныгъэр (нэчыхър), зэрэщэшт-зэдэкIоштхэм ежъмэ я шхъэфитыныгъэ шъыпкъэрэ яшIоигъоныгъэ икъурэкIэ агъэпсы.

Унагъуэр, цIыфыбэ-лъэпкъ псэукIэм и лъэбжъэ шхъаIэшъы, ар цIыф жъугъэми къэралыми къеухъумэ.

17-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иI ежъым иунаеу е нэмыкIрэхэр иIэхъэгъоу мылъку зригъэлэнэу.

Хэтрэ цыфи шхъэусыгъончъэу имылъку кыIыпхы е хэбгъэны хъуштэп.

18-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи гупшысэ, зэхашIэ ыкIи дин фитыныгъэ иI. Мы фитыныгъэм кызэкIеубытэ изакъоу е купэу, нафэу е унаеу (шъэфэу) итхъафэлорышIэнхэр, идинкIэ шIапхъэхэр нэрылгъэгоу аригъэшIэн, ыгъээзэкIэн фитыныгъэри.

19-нэрэ пычыгъу

Хэтрэ цыфи фитыныгъэ иI зэрэфаеу гупшысэнэу, игупшысэхэр кыIотэнэу. Мы фитыныгъэм кыхеубытэ цIыфыр игупшысэхэм фэшIыкIэ зыми кымыгъэгумэкIынэу, къэралыгъо гъунапкъэхэм ямылътытыгъэу

шлэныгэхэр, гупшысэхэр сыд фэдэрэ гьогуклэ кьылтыхьон, кьыгьотын, зылэрыгэхьэн фитыныгьэри.

20-нэрэ пычыгьу

Хэти фитыныгьэ илэшэнчэу, зэо-бэнэнчэу зэфэсынэу, хасэ зэхищэнэу, зэхэщэгьэ хасэм хэхьэнэу.

Хэти зы хасэ хэхьэнэу ебгьэзы хьушчтэп.

21-нэрэ пычыгьу

Хэтрэ цыфи фитыныгьэ илэ занклэу ежым е фитэу кьыхихыгьэ лыклэмэ ялэклэ кьэралым изегьэклонлофхэм ахэхьэнэу, ахэлэжьэнэу.

Хэтрэ цыфи фитыныгьэ илэ икьэрэли цыф жьугьэми Кьыфызэригьэпэшрэ амалхэр зэхэдзынчэу, пстэуми афэдэу зыфигьэшхьэпэнэу.

Хьыкумэт лэшхьэтетныгьэм илэабжээр кьэралым и цыф жьугьэм ишлэигоныгьэ ары. А шлэигоныгьээр кьэнафэ шьэф шлыклэм тет хэхыныгьэ фит зафэхэу е цыфмэ яшлэигоныгьэхэр шьхьэфит-псэфитэу кьызэрэгьэлэгошгьушт нэмыклрэ шлыклэхэу, зыныбжэ икьугьэ цыф пстэуми афызэлухыгьэу, ялэлэхьэми зэфэдэ кьуачлэ ялэу, плэлэ гьэнэфагьэклэ кьытырагьэзэжьырэхэмклэ.

22-нэрэ пычыгьу

Цыф жьугьэм зэрэщыщым елгытыгьэу хэтрэ цыфи социалнэ кьэухьумэныгьэ фэшгьуаш. Кьэрал кьуачлэклэ е кьэралыгьомэ язэдэлэпылэклэ ыкли хэтрэ кьэрэли ежым игьэпсыклэрэ иамалхэмрэ ялгытыгьэу хэтрэ цыфи фитыныгьэ илэ инапэрэ ицлыфыгьэрэклэ гупсэфэу зэрэзиужьын ыльэклыштэ экономикэ, социалнэ ыкли шлэнхабзэ локклэ зыфэныкьошт амалхэр рагьэгьотынэу.

23-нэрэ пычыгьу

Хэтрэ цыфи фитыныгьэ илэ лэжьэнэу, фитэу илоф кьыхихынэу, зэфагьэклэ ыкли фэшгьу амалхэмклэ лэжьэнэу ыкли лэфынчэагьэм кьышаухьумэнэу.

Хэтрэ цыфи фитыныгьэ илэ зэхэдзынчэу зэфэдэ лок фэшлэ зэфэдэ уасэ кьыратынэу.

Хэтрэ цыфи фитыныгьэ илэ ежыри иунагьуи цыфым фэшгьошэн псэуклэ илэу зыгьэпсэун, ищыклэагьэ хьумэ зылылэсышгьунэу щыт сыд Фэдэр социалнэ кьэухьумэныгьэхэмклэ клэагыпытагьэу зы псэуклэ амал кьэзытын зыльэклынэу зы лэжьэпклэ фэшгьу кьылэрыхьэнэу.

Хэтрэ цыфи фитыныгьэ илэ ежы ишгьуагьэ пае хасэ (профсоюз, сендикэ) зэхищэнэу, ащ фэдэ зэхэщагьэм хэхьэнэу, хэтынэу.

24-нэрэ пычыгьу

Хэтрэ цыфи фитыныгьэ илэ зигьэпсэфынэу, ынэгу зыригьэужынэу, пстэуми афэмыдэу илэжьэагьэ плэлэ цыф фэшгьуашэ шапхьэм итэу кьыфагьэпсынэу, плэлэ гьэнэфагьэклэ илэжьэапкли кьыратызэ гьэпсэфакло дэклэынэу.

25-нэрэ пычыгьу

Хэтрэ цыфи фитыныгьэ илэ ежыри иунагьуи узынчээн, тхьэагьэ фэшгьуашэ илэу псэун пае шхыныгьэ, шгьуашэ, унэ ыкли медицинскэ лэпылэагьэу ыгьотынэу. Хэти фитыныгьэ илэ, лэфынчэагьэ, сымэджагьэ, фыкьуагьэ, лыгьэобагьэ, шгьузэбагьэ, жыгьэ ыкли ежым имылэшлэагьэ лэфыгьомэ кьахэклэу амалынчэагьэ, тхьэмыклэагьэ кьылгысэу щытмэ кьаухьумэнэу.

Ныхэмрэ сабийхэмрэ фитыныгьэ ялэ ялыеу кьыклэлгыпллынхэу, кьыдэлэпылэнхэу. Зэрэщэгьэ зэллэ-зэшгьуз ибынэуи зэмышхьэагьэсэмэ кьальфыгьэуи шэрэт, сабий пстэуми а зы социалнэ кьэухьумэныгьэ амалхэр язэфэдэу афагьэшхьэапэ.

26-нэрэ пычыгьу

Хэтрэ цыфи фит гьэсэнныгьэ зэригьэагьотынэу. Анахь маклэмэ пэублэ ыкли лэабжэ гьэсэнныгьэр ахьщэнчэу арагьэагьоты. Пэублэ гьэсэнныгьэр уимылэнклэ амал имылэу, егьэзыгьоу щыт. Техникэ ыкли лэшлэагьэ гьэсэнныгьэр хэти фызэлухыгьэшт. Апшээрэ гьэсэнныгьэр зэхэдзынчэу хэти фызэлухыгьэу щытын фае ежым исэнауш (талант) елгытыгьэу.

Гьэсэнныгьэр цыфым ицлыфыгьэм икьоу зыригьэужыным фэшлэу гьэпсыгьэу ыкли цыф фэшгьуашэхэмрэ фитыныгьэ шьхьэлэхэмрэ афашлэу уасэр, лгытэныгьэр ыгьэлэшыным, клэагыпытэным фэунэтлыгьэу щытын фае. Гьэсэнныгьэм цыфхэр ригьэагьушлэу фае расэ пстэуми, лэапкэ пстэуми, дин куп пстэуми азфагу гулгытэ, зэгурыло, зэфэшлэуныгьэ, зэныбджэагьугьэ дэлэынэу ыкли мамырныгьэр кьыухьумэным пае Дунэепстэу Кьэрал Зэгохьэныгьэм ригьэагьотынэу лэжьыгьэм зыригьэужэу щытын фае.

Сабиймэ арагьэагьотышт гьэсэнныгьэр зыфэдэщтыр кьыхэзыхынэу фитыр, пстэуми апэрэу янэрэ-ятэрэ ары.

27-нэрэ пычыгьу

Хэти фитыныгээ ил цыф жьугээ шлэнхабээ псэуклэм фитэу хэхэнэу, хэлэжьэнэу, гьуазджэр зыфигэшхьэпэнэу, шлэныгээ зыужыныггэм хэлэжьэнэу ыкли ар зыфигэшхьэпэнэу.

Хэти фитыныгээ ил ежым кыггэшлыгээ шлэныгээ, жабээ (литературэ), гьуазджэ лэшлаггэхэм мылькоу, пклэу, уасэу, лытэныггэу кьапаклорэр кьыфаухьумэнэу.

28-нэрэ пычыггу

Хэти фэшгуаш мы джэпсалгэм кьышыхэщырэ цыф фэшгуашэхэмрэ фитыныггэхэмрэ зэраггэцклэшгунэу зы социалнэ ыкли дунэепстэу ггэпсыклэ системэ щылэнэу.

29-нэрэ пычыггу

Хэти ежы ицлыфыггээ фитэу ыкли икьоу зыриггэужьынэу амал кьезытырэ цыф жьуггэми кьэралми фишлэжын фаеу пшгэрылхэр илэх.

Хэти ифэшгуашэхэр зыфиггэшхьапэ ыкли ифитыныггэхэр зэрихгээ зыхьуклэ, нэмыклими яфэшгуашэхэмрэ яфитыныггэхэмрэ афадэн, ахэмэ лытэныггээ кьафеггэшлыггэн ыкли демократичэскэ цыф жьуггэм зэдырилэ шэнхабээр (этикэр), цыф жьуггээ ггэпсыклэр, щылаклар еггэшлоклоным иамалхэр кьэухьумаггээ хьуным пае фэшлэу кьэрал хабзэклэ аггэнэфаггээ гьунапкгэмэ япхыггэу щытышт.

Сыдэуштэуи орэхьу, мы цыф фэшгуашэхэмрэ фитыныггэхэмрэ зыфэбггэшхьэпэ, зепхгээ хьуштэп дунэепстэу Кьэрал Зэгохьаггэм и гурыль-гурышлэхэмрэ ибзыпхгэхэмрэ (принципхэмрэ) адимыштэу, апэшгьеклоу.

30-нэрэ пычыггу

Мы джэпсалгэм кьыхиубытэрэ зы хэбзэ ггэуцугги зыгурыбггало хьуштэп мыщ кьыщилотыклыггээ хэбзэ ггэуцуггэмэ ащыщ горэр ылэтынэу, иукьонэу хэтрэ зы кьэрали, купи, нэбгыри фитыныггээ риты фэдэу.